

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حوزه علمیه قم

مدرسه علمیه آیت الله بهجت رحمته الله علیه

موضوعات:

۱- بررسی صفات منافقین در قرآن

۲- بررسی صفات مومنین در قرآن

۳- بررسی شخصیت حضرت زهرا علیها السلام

۴- بازنویسی مباحث نماز جماعت از رساله حضرت آیت الله وحید رحمته الله علیه

۵- گزارش نویسی کتاب رساله الشمسیه

اساتید راهنما: حجت الاسلام استادجواد قراباغی و حجت الاسلام استاد علیرضا عامری «زید عزهما»

نام محقق: محمد مهدی پورمحمد

پایه دوم

نیمسال تحصیلی دوم ۱۳۹۹-۱۴۰۰

فهرست مطالب

۳	فهرست مطالب
۴	بررسی صفات منافقین در قرآن کریم
۴	ایمان دروغین
۴	دروغگویی
۵	ادعای اصلاح طلبی
۵	خود عاقل پنداری
۵	نماز با کسالت انفاق با کراهت
۶	نتیجه :
۶	منابع
۷	بررسی صفات مومنین در قرآن کریم
۷	رابطه ایمان و عمل
۷	رابطه مومنین با خدا
۸	خوف از خدا
۸	صبر در برابر مشکلات
۸	ویژگی های اجتماعی مومنین
۸	انفاق
۹	وفای به عهد و پیمان
۹	منابع
۱۰	بررسی شخصیت حضرت زهرا سلام الله علیها در قرآن کریم
۱۰	سوره مبارکه کوثر
۱۰	آیه تطهیر
۱۱	آیه مباحله
۱۱	منابع
۱۲	بازنویسی مباحث نماز جماعت از رساله حضرت آیت الله وحید
۱۳	منابع
۱۴	گزارش کتاب رساله الشمسیه
۱۴	ساختار
۱۵	گزارش محتوا
۱۵	منابع

بررسی صفات منافقین در قرآن کریم

مقدمه یکی از مهمترین موضوعاتی که قرآن کریم در سوره های مختلف خود به آن میپردازد بحث نفاق و منافقین است ، منافقینی که نه نیروی و شجاعت مخالفت آشکار را دارند و نه شهامت کافی برای ایمان آوردن و در صفوف مسلمانان نفوذ کرده و چون ظاهر فریبنده ای دارند شناخت آنان بسی مشکل و سخت است . اما در این میان یکی از بهترین راه های شناخت آنان قرآن کریم است چرا که نشانه های دقیق آنان را آشکار میسازد .

مساله نفاق و منافقین در میان مسلمانان از زمانی آغاز شد که پیامبر اکرم ﷺ به مدینه مهاجرت فرمودند و بعد از وقایع احد زمینه برای رشد و فعالیت منافقین فراهم شده بود . چرا که ریشه های اسلام تقویت شده بود و قدرت زیادی پیدا کرده بود ، و در مدینه کسی نمیتوانست با اسلام به طور آشکار مخالفت کند به همین خاطر دشمنان شکست خورده در یک تغییر فاز تغییر چهره دادند و ظاهراً به صفوف مسلمانان پیوستند اما در خفا به اعمال گذشته خود مشغول بودند و نقشه نابودی این دین مبین را میکشیدند. صفات و ویژگی های این افراد در قرآن کریم به تناسب ذکر شده که در این یادداشت به برخی از آنها اشاره می شود.

ایمان دروغین

خداوند متعال در این سوره مبارکه نخستین نشانه های نفاق و منافقین را بیان میکند که در واقع همان ایمان دروغین آنهاست که اصلی ترین سبب نفاق نیز میباشد. «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ»^۱

«هنگامی که منافقان نزد تو آیند می گویند ما شهادت می دهیم که حتماً تو رسول خدائی. خداوند می داند که تو فرستاده او هستی ولی خداوند شهادت می دهد که منافقان دروغگو هستند.» این آیه مبارکه به روشنی مشخص میسازد که آنها نمیخواستند که از رسالت پیامبر اکرم ۶ خبر بدهند بلکه هدف اصلی آنها چیز دیگری بود و در دلشان مطلقاً خبری از ایمان نبود و این دروغگویی اصلی ترین پایه نفاق را تشکیل میدهد.

دروغگویی

دروغی منافقین در آیه هشتم سوره مبارکه بقره به روشنی بیان شده است. «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ»^۲ «بعضی از مردم هستند که می گویند به خدا و روز قیامت ایمان آورده ایم در حالی که ایمان ندارند» این آیه به روشنی نشان میدهد که منافقین صرفاً لقلقه زبانی دارند و سخنانشان و اعمالشان هیچ گونه پشتوانه فکری و یا اعتقادی ندارد

^۱ سوره مبارکه منافقون آیه ۱

^۲ سوره مبارکه بقره آیه ۸

و صرفاً با دروغ زنده اند و دائماً دروغ میگویند و پیش خودشان این کار را زرنگی نیز میدانند اما در واقع هیچ چیز نمیفهمند.
«يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ»^۳

ادعای اصلاح طلبی

یکی از نشانه های دیگری که خداوند متعال در این سوره مبارکه به آن میپردازد ادعای اصلاح طلبی آنان است چرا که آنان خود را اصلاح طلب معرفی میکنند اما این درحالی است که خودشان مفسد واقعی هستند. «وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ»^۴ «و هنگامی که به آنها گفته شود در روی زمین فساد نکنید می گویند ما فقط اصلاح کنندگانیم» منافقین یکی از اهداف خود را اصلاح کردن معرفی میکنند درحالی که اصلاحات آنان چیزی جز فساد و فحشا نیست. و هر زمان که خواستند نقشه های شیطانی خود را پیاده کنند از این شعار استفاده کرده و عوام فریبی میکنند. قرآن کریم در پاسخ به این افراد میفرماید «أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ» «بدانید این ها همان مفسدانند و برنامه ای جز فساد ندارند ولی خودشان نمی فهمند» و این چنین قرآن کریم پرده از نفاق آنان برداشته و برنامه های شیطانی آنان را روشن میسازد.

خود عاقل پنداری

یکی از نشانه های دیگری که قرآن کریم آن را آشکار میسازد این است که آنان خود را عاقل و هوشیار میدانند و مومنان را انسان هایی ساده لوح و زودباور میدانند «وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ»^۵ «هنگامی که به آنها گفته شود ایمان بیاورید، آنگونه که توده های مردم ایمان آوردند می گویند ما همچون این سفیهان ایمان بیاوریم؟» منافقین مومنین پاکدل و حقیقت طلبی را که دعوت پیامبر اکرم ﷺ پذیرفته اند به نادانی متهم میکنند هرچند خداوند متعال در ادامه به روشنی آشکار میسازد که این خود منافقین هستند که هیچ نمیدانند و سفاکیت یکی از صفات بارز آنان است.

نماز با کسالت انفاق با کراهت

در سوره مبارکه توبه منافقین به این شکل معرفی شده اند:

«وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ»^۶ و انفاق نمیکنند مگر از روی کراهت و اجبار این آیه به خوبی نشان میدهد که منافقین نه حق خالق را به خوبی ادا میکنند نه حق مخلوق را.

^۳ سوره مبارکه بقره آیه ۹

^۴ سوره بقره آیه مبارکه ۱۱

^۵ سوره مبارکه بقره آیه ۱۳

^۶ سوره مبارکه بقره آیه ۱۳

^۷ سوره مبارکه توبه آیه ۵۴

«الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»^۱ خداوند متعال در این آیه شریفه به این نکته اشاره میکند که اصل نفاق در مرد و زن یکی است هرچند چهره نفاق بینشان متفاوت باشد و نباید فریب خورد چرا که مردان و زنان منافق همگی از یک قماشند؛ در ادامه صفات منافقین را اینچنین بیان میکند: آنها مردم را به منکر تشویق میکنند و از کارهای نیک باز میدارند یعنی دقیقاً بر عکس برنامه مومنین واقعی که دائماً از طریق امر به معروف سعی دارند در مقابل فساد به ایستند و با آن مقابله کنند.

نتیجه:

از آنجایی که تمییز بین مومنین واقعی و منافقین در بین جامعه مسلمان بسیار دشوار است، با شناخت این ویژگی‌های بارز منافقین که همگی منشاء قرآنی دارند، میتوان در جامعه اسلامی منافقین را شناخت و با نقشه‌های شیطانی آنان مقابله کرد.

منابع

۱- قرآن کریم، ترجمه: شیخ حسین انصاریان

۲- منافقان در قرآن، مصطفی قویدل، نشریه پاسدار اسلام ۱۳۸۳ شماره ۲۶۷ و ۲۶۸

۳- تفسیر المیزان، علامه طباطبائی، مؤسسه الاعلمی، ه ق ۱۴۱۷ بیروت

^۱ سوره مبارکه توبه آیه ۶۷

بررسی صفات مومنین در قرآن کریم

«أَمَّا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ»^۹

مقدمه : ایمان یعنی اعتقاد قلبی به خدا هر مسلمانی دوست دارد که از دسته مومنین باشد یکی از بهترین راه هایی که میتوان به وسیله آن به حبل المتین ایمان چنگ زد الگو یابی از مومنین واقعی است و هرکاری که آنان انجام داده اند میتواند نقشه راهی باشد برای کسانی دوست دارند شبیه آنان باشند.

در قرآن کریم در بخش های مختلف و به صورت مفصل صفات مومنین ذکر شده که در این نوشتار به بیان بعضی از آنان میپردازیم .

رابطه ایمان و عمل

در بخش های مختلف قرآن به دنبال کلمه ی (آمَنُو) عمل صالح اضافه شده است بر این اساس شناخت رابطه میان ایمان و عمل میتواند راهگشا باشد .

۱. همانطور که در ابتدا به آن اشاره شد ایمان یک حالت درونی و اعتقاد قلبی است و در عالم خارج بطور مستقیم چندان کارایی ندارد پس باید بدنبال آن عمل صالح باشد تا خود را در آن نشان دهد . حضرت محمد ﷺ میفرماید: «الایمانُ قَرْنِیَانُ لَا یَصْلِحُ کُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِلَّا مَعَ صَاحِبِهِ»؛ «ایمان و عمل قرین یکدیگرند و هیچ یک از آن ها بدون دیگری نیست.»

۲. رابطه ایمان و عمل از آنچنان اهمیتی برخوردار است که خداوند متعال در موارد زیادی به آن اشاره کرده «وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ» این آیات به خوبی نشان میدهند که یکی از صفات بارز مومنین عملشان است که از این طریق میتوان آنان را به خوبی شناخت .

رابطه مومنین با خدا

یکی از مهم ترین صفات مومنین برپا داشتن نماز و اهمیت دادن به آن است ، چرا که نماز شاه راه ارتباط با خداوند است .

خداوند متعال در بخش ها مختلف قرآن کریم صفات مومنین را این چنین بیان میفرماید: «وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ» یعنی مومنین کسانی اند که برنمازشان مواظبت میکنند. و در آیه ای دیگر از سوره مومنون میفرماید: «الَّذِينَ هُمْ

^۹ سوره مبارکه انفال آیه ۲

^{۱۰} سوره مبارکه عصر آیه ۳-۱

^{۱۱} سوره مبارکه مومنون ۹

فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ^{۱۲} یعنی مومنین کسانی هستند که در نمازشان خشوع دارند دقیقاً برخلاف منافقین که در از نماز کراحت دارند و آن را با کسالت به جا می آورند.

در این دو آیه مبارکه به دو صفت مهم و کلیدی مومنین اشاره شد یکی **اهمیت دادن** به نماز است که بهترین مصداق اعتقاد قلبی و کنار گذاشتن دنیا میباشد و دیگری **خشوع** به حالتی از تواضع و ادب گفته میشود که در برابر شخص بزرگی و یا حقیقت بزرگی در انسان هویدا میشود. و آثارش در قوای ظاهری نمایان میشود.

خوف از خدا

یکی دیگر از صفات بارز مومنین خوف و ترس از مجازات و کیفر الهی است «الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا^{۱۳}» «وکسانی که می گویند: پروردگارا! عذاب جهنم را از ما بر طرف گردان، که عذابش سخت و پردوام است.»

صبر در برابر مشکلات

یکی از صفات بارز مومنین که پیامبران و ائمه اطهار علیهم السلام هم در حد کمال آن را داشتند صبر و تحمل مشکلات سختیهای است که در مقابل انسان وجود دارد البته صبر تنها در برابر مشکلات نیست بلکه در مقابل نعمت ها نیز باید صبر کرد که مبادا باعث غرور و مستی انسان بشود «وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ^{۱۴}» و آنها به خاطر ذات پاک پروردگارشان شکیبایی می کنند. (وَجْهِ رَبِّ) در این آیه به معنی رضایت و خشنودی پروردگار میباشد و به این معناست که مومنین کسانی اند که برای جلب رضایت خداوند متعال در برابر مشکلات صبر کرده و استقامت میکنند.

ویژگی های اجتماعی مومنین

انفاق

در آیات متعددی به همراه ویژگیهای مومنین واقعی انفاق و زکات از آنچه خداوند روزیشان کرده یادآوری شده است. «وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً^{۱۵}» از آن چه به آنها روزی دادیم، در پنهان و آشکار، انفاق می کنند.

۱. پاکدامنی

یکی دیگر از صفات بارز مومنین پاکدامنی و رعایت حجب و حیا و دوری از هرگونه آلودگی جنسی است که در قرآن کریم بدان اشاره شده است: «وَالَّذِينَ هُمْ لِأَفْئِدَتِهِمْ حَافِظُونَ^{۱۶}» یعنی: و آنها دامان خود را [از آلوده شدن به بی عفتی]

^{۱۲} سوره مبارکه مومنون آیه ۱۰

^{۱۳} سوره مبارکه فرقان آیه ۶۵

^{۱۴} سوره مبارکه رعد آیه ۲۲

سوره مبارکه فاطر آیه ۱۴۹

سوره مبارکه معارج آیه ۱۴۹

حفظ می‌کنند. از آنجایی که غریزه جنسی یکی از سرکش‌ترین غرایز انسان و سرمنشاء اکثر گناهان است کنترل کردن آن از مهم‌ترین نشانه‌های تقوا می‌باشد

وفای به عهد و پیمان

از صفات مهم مومنین و پرهیزکاران پایبندی آنان به عهد و پیمانی است که بسته اند به همین خاطر در قرآن کریم آمده «وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ»^۱ یعنی (مومنین) آنها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند البته امانت میتواند معانی وسیعی داشته باشد که هم شامل عهد‌های فطری مانند فطرت توحید و عشق به حق و عدالت و هم شامل پیمان‌های عقلی که انسان آنها را با عقل خویش درک میکند و هم شامل پیمان‌های شرعی یعنی پیمان‌هایی که پیامبر ﷺ از مومنین در مورد ترک گناه و معصیت و اطاعت از دستورات خدا گرفته میشود.

از این مواردی که بیان شد میتوان این چنین برداشت کرد که ایمان تنها یک لفظ نیست بلکه آینه تمام‌نمای یک مسلمان است که هر کسی که میخواهد مسلمان واقعی باشد باید از مومنین الگو بگیرد و تمام صفات مومنین در او متبلور شود. و ایمان ابعاد مختلفی دارد که شخص هم در بعد فردی باید به قوانین آن پایبند باشد هم در بعد اجتماعی.

منابع

- ۱- قرآن کریم ترجمه شیخ حسین انصاریان
- ۲- جلوه‌های لاهوتی تحریری، محمدباقر، ج ۱، چاپ اول، دارالمعارف، ۱۳۸۴ ش.
- ۳- مفردات الفاظ القرآن، راغب اصفهانی، ابوالقاسم ج ۱، انتشارات مرتضوی.
- ۴- شرح و تفسیر دعای مکارم الاخلاق فلسفی، محمدتقی، ج ۱، چاپ نهم، ۱۳۸۵ ش
- ۵- ویژگی‌های ایمان و مؤمنین در قرآن و سنت زمانی اکرم، فصلنامه تخصصی اخلاق‌پاییز ۱۳۸۹ شماره ۲۱

بررسی شخصیت حضرت زهرا سلام الله علیها در قرآن کریم

یکی از مهم ترین مسائل در انتخاب الگو و الگو پذیری از آن شناخت کامل آن میباشد چرا که الگو پذیری اساسا به معنای تبعیت کامل از آن و هماهنگی کامل اعمال و رفتارهای خود با او میباشد .

قرآن کریم یکی از بهترین منبع برای شناخت صفات و ویژگی های حضرت زهرا^۳ میباشد . از این رو در این یادداشت به بررسی شخصیت حضرت زهرا س در آیات قرآن کریم می پردازیم:

سوره مبارکه کوثر

در شان نزول این سوره گفته شده است که وقتی رسول الله دو تن از فرزندان خود را به نام های عبدالله و قاسم را از دست داد و دشمنان آن حضرت برای تضعیف او زبان به اهانت باز کردند و فرد زندیقی به نام عاص بن وائل ایشان را ابتر خواند که در لغت عرب به معنای مقطوع النسل میباشد

واژه کوثر از ریشه کثرت است و به چیزی که در آن شانیت کثرت باشد اطلاق میگردد و مراد از کوثر خیر فراوان است.^{۱۸}

کوثر صیغه مبالغه است و آیه به این معنی است که ای پیامبر با تو دختری عطا کردیم که اگر تمام فضائل موجود را یکجا جمع کنند در او جمع میشود

آیه تطهیر

«إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» این آیه شریفه بنابر نظر اکثر محدثان و اهل سنت و تمام علمای اعلام مذهب حقه تشیع در خصوص اهل کساء نازل شده است .

از آنجایی که معنای «رِجْس» در این شریفه بنابر نص روایات متعدد پاکی از گناه و آلودگی است و نه پاکی از نجاسات ظاهری این آیه شریفه بزرگ ترین دلیل بر عصمت حضرت زهرا^۳ میباشد امام علی^۹ با استناد به این شریفه عصمت و طهارت زهرای مرضیه^۳ را یادآوری میکنند .

زمانی که خلیفه اول لعنه الله با حضرت زهرا^۳ به منازعه برخاست و فدک را از آن حضرت غصب کرد و دفاع آن حضرت را از خویش نشنید و شاهدانشان را نپذیرفت امام علی^۹ به او فرمود : اگر کسی (نعوذ بالله) ادعا کند کند که حضرت زهرا^۳ مرتکب منکری شده و برای ادعای خود شاهدانی هم بیاورد ولی تو او را تصدیق نکنی در واقع کتاب خدا را تکذیب کرده ای زیرا آیه تطهیر به روشنی شهادت خداوند متعال بر طهارت آن حضرت میباشد.^{۲۰}

^{۱۸} المنجد

^{۱۹} سوره مبارکه احزاب آیه ۳۳

علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، ج ۲، ص ۲۵۶

آیه مباحله

«فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ»^۱ گسانی که با تو در امر نبوت مجادله می‌کنند، بگو بیایید پسران و زنان و نفوس خویش را بخوانیم و تضرع کنیم آن‌گاه لعنت خدا بر دروغ‌گویان.

بنابر احادیث متواتر و متعددی که در میان شیعه و سنی وجود دارد؛ در روز مباحله مسیحیان نجران پیامبر را مشاهده کردند در حالی که حسنین و فاطمه و علی: همراه ایشان بودند، به سمتشان می‌رفتند.

در این آیه شریفه مراد از «نِسَائِنَا» منحصر به حضرت فاطمه^۳ میشود با این که زنان و همسران پیامبر در حجره‌ها آن حضرت^۳ بودند و زنان دیگری مانند صفیه، ام‌هانی و دیگران وجود داشتند اما هیچ کدام به این مباحله دعوت نشدند چرا که مباحله یک کار عادی نیست و تنها کسانی که از هرگونه معصیتی معصوم باشند توانایی این کار را دارند.

یکی از ویژگی‌هایی که حضرت زهرا^۳ را با دیگر زنان متمایز میکند یقین تامی است که او نسبت به نبوت و برحق بودن خداوند متعال دارد.

همانطور که در ابتدای این نوشتار بیان شد آیاتی که در قرآن کریم پیرامون شخصیت حضرت زهرا^۳ وجود دارد بسیار است که در مقال این نوشتار نمیگنجد اما میتواند بخش کوچکی از شخصیت آن حضرت^۳ را برای ما نشان دهد و نیرو محرکه‌ای برای تحقیق بیشتر باشد.

منابع

۱- قرآن کریم

۲- تفسیر المیزان، علامه طباطبائی، مؤسسه الاعلمی بیروت ۱۳۸۲ ه‍.ق و ۱۴۱۷ ه‍.ق

۳- المنجد فی اللغة والأعلام، لأب لویس معلوف، دار المشرق بیروت ۱۹۶۸

۴- تفسیر القمی علی بن ابراهیم، قم، ۱۴۰۴ ه‍.ق، ج ۲،

سوره مبارکه آل عمران آیه ۶۱

بازنویسی مباحث نماز جماعت از رساله حضرت آیت الله وحید رحمته الله علیه

مساله ۱۴۰۷- نماز های واجب مخصوصا نماز های یومیه بهتر است به جماعت خوانده شود. براساس بعضی روایات وارده سفارش شده کسی که در مجاورت مسجد زندگی میکند به شکلی که صدای اذان را از آن میشنود نماز مغرب و صبح و عشاء را به جماعت بخواند .

مساله ۱۴۰۸- هر نماز جماعت برابر است با بیست و پنج نماز فردای و بیست و چهار درجه بر نماز فردای فضیلت دارد.

مساله ۱۴۰۹- کسی که عذری ندارد بهتر است در نماز جماعت حاضر شود و ترک آن به دلیل عدم توجه سزاوار نیست.

مساله ۱۴۱۰- نماز اول وقت از فضیلت بالایی برخوردار است اما بهتر است صبر کند تا نماز را به جماعت بخواند .

هرچند نماز جماعت کوتاه تر باشد باز هم فضیلت بیشتری برخوردار است.

مساله ۱۴۱۱- نماز جماعت از آنچنان فضیلتی برخوردار است که حتی اگر کسی نماز را فردای خوانده میتواند باز آن را به جماعت بخواند.

مساله ۱۴۱۲- اگر امام جماعت و کسانی که به او اقتدا میکنند نماز را به جماعت خوانده اند و میدانند که نمازشان مشکلی نداشته نباید دوباره به جماعت به خوانند اما امام میتواند به عنوان امام جماعت برای گروه دیگری که نماز واجب میخوانند نماز خود را تکرار کند.

مساله ۱۴۱۴- اگر والدین به فرزند خود دستور بدهند که نماز را به جماعت بخواند در صورتی که مخالفت با آنها به عنوان تمسخرشان باشد حرام است.

مساله ۱۴۱۵- نماز های مستحبی را نمیتوان به جماعت خواند به جزء

(۱) نماز استسقاء که برای باریدن باران اقامه میشود.

(۲) نمازی که قبلا واجب بوده اما به علتی مستحب شده مانند نماز عید فطر و عید قربان که در زمان حضور

امام زمان علیه السلام واجب بوده و چون ایشان غائب شده اند مستحب میباشد.

مساله ۱۴۱۶- زمانی که امام جماعت نماز های روزانه میخواند میتوان در هر کدام از نماز های روزانه به او اقتدا کرد.

مساله ۱۴۱۷- اگر امام جماعت نماز قضاء میخواند در صورتی که قضاء بودن آن اثبات شده باشد میتوان به او اقتدا کرد اما اگر نماز قضای او احتیاطی است ، تنها در صورتی اقتدا به او صحیح است که نماز ماموم نیز احتیاطی باشد و علت هردو احتیاط هم باید یکی باشد.

مساله ۱۴۱۸- اگر انسان نمیداند که نماز شخصی واجب روزانه است یا مستحب نباید به او اقتدا کند.

مساله ۱۴۲۰- اگر ماموم به علت دراز بودن صف امام را نبیند نمازش صحیح است.

مساله ۱۴۲۲- کسی که پشت ستون ایستاده تنها در صورتی نمازش صحیح است که از طرفین به جماعت متصل باشد.

مساله ۱۴۲۸- اگر ماموم بدانند نماز امام باطل است ، به طور مثال بدانند امام وضو ندارد هرچند خود امام به آن آگاه نباشد نباید به او اقتدا کند.

مساله ۱۴۲۹- اگر ماموم بعد از نماز پی به عدم کفایت امام ببرد مثلاً این که وضو نداشته یا عادل نبوده یا کافر بوده در صورتی که کاری که نماز فرادی را سهوا هم باطل میکند انجام نداده باشد نمازش صحیح است.

مساله ۱۴۳۷- زمانی که امام در رکوع باشد و ماموم شک کند که به رکوع او رسیده یا نه نمازش باطل است.

مساله ۱۴۴۱- اگر بین زن و نماز جماعت پرده یا مانند آن فاصله باشد اشکالی ندارد.

مساله ۱۴۴۲- اگر بعد از شروع نماز جماعت بین ماموم و جماعت پرده یا چیز دیگری حائل شود جماعت باطل است و نمازش فرادی میشود و باید نماز را به فرادی ادامه دهد.

منابع

۱- رساله توضیح المسائل حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی مد ظلّه العالی ، دفتر آیت الله وحید حفظه الله ،

۱۳۸۸

گزارش کتاب رساله الشمسیه

این کتاب توسط ابو عمر بن علی شافعی، مشهور به نجم الدین و معروف به کاتبی قزوینی نگاشته شده است. کاتبی قزوینی از استاتید علامه حلی رحمته الله و قطب الدین شیرازی رحمته الله و از شاگردان برجسته خواجه نصیر الدین طوسی رحمته الله میباشد. نجم الدین به تشیع اشتیاق زیادی داشت و در مدارس قزوین تدریس میکرد، این اثر فاخر او یکی از مهم ترین درسنامه های منطقی بشمار می آید؛ که شروح فراوانی بر آن نوشته شده است. نویسنده کتاب آن را برای خواجه شمس الدین محمد جوینی، معروف به صاحب دیوان نوشته و به همین دلیل آن را به شمسیه نامگذاری کرده است.

ساختار

این کتاب شامل یک مقدمه، سه مقاله و یک خاتمه است و هر کدام از مقالات آن خود در ضمن چند فصل و خاتمه نیز در ضمن دو محبت تدوین شده است.

«الرساله الشمسیه» از لحاظ چگونگی تدوین از گونه کتب منطقی است که ساختار دو بخشی دارد، یعنی از دو بخش تصور و تصدیق یا معرف و حجت تشکیل شده است.

این روش را نخستین بار ابن سینا در بخش منطق کتاب الاشارات و التنبیها تدریس کرد. سپس الشمسیه نجم الدین هم بر همین اساس تالیف شده است.

۱- در مقاله اول کتاب بحث مفردات در ضمن چهار فصل بیان شده است، دلالت لفظ بر معنا، معانی مفرد، مباحث کلی و جزئی و مبحث تعریفات در این بخش مورد بررسی قرار گرفته است.

۲- در مقاله دوم قضایا و احکام آن در ضمن یک مقدمه و در سه فصل تدوین شده است.

۳- در مقاله سوم کتاب در پنج فصل به موضوع قیاس پرداخته وی ابتدا در تعریف قیاس میگوید: قیاس منطقی قولی است، فراهم آمده از چند قضیه، به نحوی که اگر مقدمه های آن قضایا درست باشند، از آن قول، به طور ذاتی قول صحیح دیگری لازم آید. وی سپس به تعریف صغری، کبری، حد وسط و اشکال چهارگانه ای که از چگونگی قرار گرفتن حد وسط ایجاد می شود می پردازد.

در خاتمه به اختصار دو بحث مطرح شده اولاً مواد قیاس که عبارت از یقینیات و غیر یقینیات است ذکر شده او قیاسی را که از اقسام شش گانه یقینیات تشکیل شده باشد برهان نامیده، و در ادامه، اقسام شش گانه غیر یقینیات مانند مشهورات، مسلمات و مقبولات را نیز با ذکر مثال معرفی کرده.

در بحث دوم به اجزای علوم که عبارت است از موضوعات و مسائل و محمولات پرداخته شده است.

یکی از نکات این کتاب این است که فاقد هرگونه فهرست و پاورقی است.

گزارش محتوا

بر اساس قرائن موجود رساله شمسیه در عصر خود تدریس میشده و محور علم منطق و مورد توجه علما بوده و به همین خاطر شروح و تعلیقه های فراوانی بر آن وارد شده است. از مهم ترین شروح میتوان به شرح قطب رازی، استاد تفتازانی اشاره کرد. همچنین علامه حلی بر این کتاب شرح جامعی به نام القواعد الجلیه فی شرح الرساله الشمسیه نگاشته وی در مقدمه کتاب خود در مورد این اثر میگوید: در این کتاب فوائد و نکات و مسائل دشوار به ایجاز و اختصار ذکر شده است.

منابع

- ۱- نرم افزار دروس حوزوی، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.
- ۲- دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، بجنوردی، سید کاظم و همکاران، ج ۱۵، ص ۶۷۰، چاپ اول، مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، تهران، ۱۳۸۷.